

Україна у фокусі

6 – 12 січня

2014 року

ЗМІСТ

**I. Огляд політичних подій
за тиждень 3**

II. Аналітична довідка.....5

**Майдан як найбільш проблемний спадок
для 2014 року.....5**

**Президентські вибори.
Чи виставить опозиція єдиного
кандидата?.....11**

I. Огляд політичних подій за тиждень

6
січня

Священики різних конфесій у святвечір на Євромайдані привітали маніфестантів із Різдвом Христовим та помолилися разом із ними за кращу долю України. Учасники протесту молилися у саморобних церквах. Разом із ними різдвяну ніч на Майдані провели лідери опозиції Арсеній Яценюк, Віталій Кличко та Олег Тягнибок. Народний депутат Олександра Кужель зачитала вітальний лист від колишнього прем'єр-міністра Юлії Тимошенко. Різдвяна ніч на Євромайдані минула без провокацій.

7
січня

Опозиція в «найкоротші терміни» створить «єдину проукраїнську, проєвропейську команду», яка має перемогти на виборах президента. Про це з трибуни Євромайдану заявив керівник фракції «Батьківщина» Арсеній Яценюк. За його словами, опозиція просить у Майдану «трошки терпіння і мудрості», щоб створити таку команду. Як відомо, напередодні Яценюк заявив, що оголошувати єдиного опозиційного кандидата в першому турі виборів президента означає «виставляти мішень, яку знищать іще до перегонів», і що в першому турі президентських виборі братимуть участь лідери всіх трьох опозиційних політичних сил.

8
січня

Сенат США ухвалив резолюцію на підтримку українського народу і його права на незалежне і демократичне майбутнє. У резолюції міститься заклик до уникнення насильства і проведення національного діалогу. Сенат США засудив «рішення української влади застосовувати насильство проти мирних демонстрантів 30 листопада, 1 грудня і 11 грудня 2013 року та закликає до негайного притягнення до відповідальності винних у цьому і звільнення всіх затриманих учасників мирних демонстрацій». У США пригрозили санкціями особам, відповідальним за накази про силові дії проти маніфестантів.

Один із затриманих після подій на вулиці Банковій 1 грудня Ярослав Притуленко залишається під вартою. Рішення залишити Притуленка у слідчому ізоляторі суддя Христина Гладун аргументувала тим, що «закон про амністію», який Віктор Янукович підписав 23 грудня, чітко не тлумачить, які саме люди і за які дії повинні бути звільненими. На сьогодні Апеляційний суд Києва після розгляду справ активістів, яких затримали на Банковій 1 грудня, звільнив 8 із 9 затриманих. Окрім Притуленка, у слідчому ізоляторі на сьогодні перебувають ще три активісти Євромайдану – Володимир Кадюра, Андрій Дзиндзя, Віктор Смалій, яких було затримано в інші дні протестних акцій. Як відомо, за різні дії активістів під час Євромайдану було затримано близько 20 осіб.

9
січня

Прес-служба Міністерства охорони здоров'я України, спираючись на висновки консилиуму лікарів, повідомила, що стан здоров'я журналістки Тетяни Чорновол, яка постраждала внаслідок побиття 25 грудня, є стабільним та задовільним. У повідомленні також йдеться про те, що Чорновол запропонували виписатись з лікарні, але вона відмовилась. Водночас чоловік постраждалої запевняє, що заяви міністерства є неправдивими, бо до нормального стану Тетяни ще далеко, у неї тримається висока температура, постійні запаморочення, важко ходити. Рідні й колеги журналістки вважають, що одним із мотивів таких дій міністерства може бути намір влади знизити тяжкість злочину.

10
січня

Усі підозрювані у побитті Тетяни Чорновол найближчі 2 місяці проведуть за ґратами. Їм не пом'якшують запобіжний захід, бо слідчі не можуть допитати саму потерпілу, яка досі у лікарні. Такою є позиція прокуратури, котра не може завершити слідчі дії через стан здоров'я журналістки.

Кієво-Святошинський суд засудив так званих «васильківських терористів» Володимира Шпару, Ігоря Мосійчука та Сергія Бевза – членів громадської організації «Патріот України» – до 6 років ув'язнення. Їх визнано винними у намірі підірвати пам'ятник Володимиру Леніну у Борисполі під час святкування Дня Незалежності в 2011 році, підготовці теракту та закликах до повалення конституційного ладу. Вирок набуває чинності з дня затримання, тому засуджені мають ще по 4 роки відбутися у в'язниці. «Васильківських терористів» заарештували у серпні 2011 році, коли при обшуку у них «знайшли» антивладні листівки та вибуховий пристрій. Затримані тоді заявили, що їх підкинули самі працівники СБУ. Після оголошення вироку у залі суду почалися сутички з правоохоронцями, які згодом продовжилися поза залом суду.

Мітингувальники заблокували приміщення Кієво-Святошинського райсуду, який виніс вирок «васильківським терористам», аби не пропустити службовий автомобіль із трьома засудженими. Під стінами райсуду відбулися сутички між бійцями спецзагонів «Беркуту» і протестувальниками. Пізніше автомайданівці заблокували автобуси з «Беркутом», бійці якого були причетні до побиття людей під Кієво-Святошинським судом.

11
січня

Понад десятеро активістів дістали серйозних травм унаслідок застосування сили «беркутівцями» біля Кієво-Святошинського суду та Святошинського райуправління міліції. Крім того, постраждали троє народних депутатів та декілька журналістів. Проти активістів після подій біля Кієво-Святошинського суду відкрито декілька кримінальних проваджень за фактами хуліганства, насильства щодо працівників правоохоронних органів та втручання в діяльність судових

органів. Про це повідомили в Управлінні зв'язків з громадськістю МВС України.

У сутичках під судом в Києві постраждав экс-міністр внутрішніх справ, лідер руху «Третя українська республіка» Юрій Луценко. Нині він перебуває в реанімації в одній зі столичних клінік. Як повідомляється на сайті руху, за попередньою інформацією, після проведеної томографії лікарі діагностували закриту черепно-мозкову травму, струс мозку, три підшкірні гематоми та наклали на голові шов. Луценко в реанімації при свідомості.

12
січня

У Києві відбулося чергове Народне Віче, учасниками якого стали десятки тисяч людей. Під час мітингу було озвучено чотири завдання опозиції, які вона має намір вирішити у парламенті. Серед них – поставити вимогу створити парламентську слідчу комісію «по розслідуванню звірств проти громадян» з боку міліції, ліквідувати ці підрозділи на законодавчому рівні, вимагати у парламенті скорочення видатків на державний апарат у бюджеті 2014 року на 20 млрд грн, а також вимагати у президента, щоб він забезпечив неухильне виконання закону про звільнення від відповідальності учасників Майдану.

II. Аналітична довідка

МАЙДАН ЯК НАЙБІЛЬШ ПРОБЛЕМНИЙ СПАДОК ДЛЯ 2014 РОКУ

У проведеному у грудні 2013 року опитуванні Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» та Центру Разумкова 75% населення у відкритому питанні назвали Майдан головною подією року, такої ж думки були й експерти за результатами експертного опитування.

Майдан-2013 застав усіх зненацька: і владу, і опозицію, і експертів, і громадян, і міжнародну спільноту. Щоправда, соціологи стабільно фіксували високий рівень протестних настроїв, переважно негативне ставлення до влади та усіх державних інститутів. А за даними Фонду «Демократичні ініціативи» та Центру Разумкова, у

травні 2013 року, порівняно з жовтнем 2012 року, кількість людей, які готові виходити на вулиці, зросла на 5% і значно зменшилась кількість тих, хто точно не збирається протестувати, — з 51 до 36%. Проте коли навесні 2013 року опозиція намагалася провести загальнонаціональні протестні акції «Вставай, Україно!», вони не були масовими: акції пройшли у 13 містах і зазвичай збирали кілька тисяч учасників (максимальним був мітинг у Києві з 30 тисячами учасників).

Перший, студентський Євромайдан виник 21 листопада 2013 року як реакція на несподіване для суспільства рішення Кабінету

міністрів про призупинення процесу підготування до підписання Угоди про Асоціацію з Європейським Союзом і на початку мав принципово неполітичний характер, з головною вимогою – підписати у Вільнюсі Угоду про асоціацію. Кривава розправа «Беркуту» над студентами у ніч на 30 листопада, яка транслювалася до того ж усіма центральними телеканалами, обурила громадян. У неділю, 1 грудня, мітинг протесту у Києві зібрав, за різними підрахунками, від півмільйона до мільйона учасників. Так розпочався інший Майдан – з політичними вимогами, категорично спрямований проти влади і готовий себе захищати. Майдан, який дуже нагадує Козацьку Січ.

Фонд «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» вивчав феномен Майдану в опитуваннях, здійснених із Київським міжнародним Інститутом соціології безпосередньо на Майдані (у двох іпостасях – «Майдан-мітинг», у вихідні дні – 7 (субота) і 8 (неділя) грудня, та «Майдан-табір» – 20 (п'ятниця) грудня), а також вивчав ставлення до Майдану у загальнонаціональному опитуванні, проведеному наприкінці грудня з Центром Разумкова.

Для того, щоб зрозуміти можливі наслідки Майдану-2013, варто порівняти його з попередником, Майданом-2004. При зовнішній схожості, вони істотно відрізняються. Майдан-2004 був заздалегідь підготовлений і організований опозиційними політичними партіями, він повністю підпорядковувався політикам і мав на меті обрання президентом Віктора Ющенка. Скандування «Ю-

щен-ко!, Ю-щен-ко!» постійно розліталось і на Майдані, і на мітингах у інших містах. Майдан-2013 виник стихійно, безпосередньо як реакція громадян на жорстоке побиття студентів – цей мотив був головним і для опитаних на Майдані-мітингу, і на стаціонарному Майдані-таборі. Значимими також були такі мотиви, як відмова Віктора Януковича від підписання Угоди про асоціацію з Євросоюзом, прагнення змінити владу в Україні та прагнення змінити життя в Україні. Заклики опозиції покликали на Майдан лише 5% з Майдану-мітингу і 7% з Майдану-табору. Самотужки приїхала на Майдан і більшість приїжджих, які там перебувають постійно – 76%, і лише 24% були привезені організовано, причому 12% – партіями, а 12% – громадськими організаціями. Серед учасників Майдану-табору абсолютна більшість – 70% – не належить до жодної з партійних чи громадських організацій. Що це означає? По-перше, що Майдан постав незалежно від партій і значною мірою зберігає від них свою самостійність. Мало того, партії змушені рахуватися з настроями на майдані. По-друге, Майдан не є чимось цілісним, він складається з різних функціональних фрагментів (самооборона Майдану, забезпечення їжею, збір коштів, прес-центр, медичне забезпечення, психологи, юристи тощо), але цілісної керівної структури Майдану немає. Структури, які виникли останнім часом – Рада Майдану, Рада ГО «Майдан» – це горизонтальні структури скоріше для координації взаємних дій.

Оточений барикадами і відбивши дві серйозні атаки «Беркуту», Майдан стоїть, по суті як місто в місті. Але що далі? Серед трьох головних вимог Майдану, визначених в опитуванні, дві – політичні: – відставка уряду, відставка Віктора Януковича і проведення дострокових президентських виборів і ще – звільнення заарештованих учасників Майдану, припинення репресій. Лише цю останню, та й то неповною мірою було реалізовано. Очевидно, що ці вимоги задоволені не будуть. Майдан поступово

меншає, і на недільні Віче приходять все менше учасників. Силкові структури іноді виявляють насильство щодо учасників протесту, проте загалом влада заспокоїлася і обрала позицію очікування. Вочевидь, причини такої реакції влади пов'язані з тим, що їхній електорат, на який і орієнтується Янукович, сприйняв Майдан негативно. Результати опитування, наведені у таблиці, чітко показують, що Майдан по суті став ще одним чинником поляризації України.

Таблиця

Як Ви ставитесь до Євромайдану – акцій протесту, що відбуваються у Києві на Майдані Незалежності та до аналогічних акцій в інших містах України у листопаді-грудні 2013 року?

	Захід	Центр	Південь	Схід	Україна Загалом
Повністю солідарний з цими протестами	69.5	39.1	9.7	13.9	32,2
Переважно підтримую	20.7	23.8	10.3	16.0	18,1
Переважно не підтримую	5.0	16.2	24.1	21.5	16,8
Категорично проти	2.0	12.3	47.2	43.6	25,7
Важко сказати	2.8	9.6	8.7	5.0	7,1

Як бачимо, загалом в Україні підтримують протести Майдану 50% населення, не підтримують – 43%, але підтримка чи не підтримка чітко ділиться за регіональною ознакою. Так само й ставлення до вимог учасників протестів на Євромайданах: їх підтримують 43% (і це жителі Заходу та Центру), не підтримують – 36% (і це жителі Півдня та Сходу). І у ставленні до більшості конкретних вимог Майдану громадська думка ділиться регіонально, з багатьох питань практично навпіл: розпуск Верховної Ради і призначення

дострокових виборів підтримують 43%, не підтримують – 43%, відставку Віктора Януковича і проведення дострокових президентських виборів підтримують 43%, не підтримують – 46%, реформування підрозділів «Беркуту» підтримують 40%, не підтримують – теж 40%, підписання Угоди про Асоціацію з Європейським Союзом підтримують 48%, не підтримують 43%, відставка уряду Миколи Азарова – відповідно, 48% і 41%, звільнення Юлії Тимошенко – 42% і 45%, Зміна Конституції, повернення до

конституційної реформи 2004 року, яка обмежувала владу президента – 40% і 35%. Отже, очевидно, що влада не погодиться виконувати ті вимоги, які підтримує лише половина населення, притому – та, яка голосувала і голосуватиме за опозицію, і які не підтримують виборці Януковича та Партії регіонів. І це серйозна проблема, оскільки Майдан вимагає виконання цих вимог, і Майдан-табір у більшості (72%) збирається стояти доти, доки ці вимоги не будуть виконані. При цьому Майдан все більше розчаровується в опозиції, яка не може домогтися виконання його вимог.

Протести були справді масовими, згідно з опитуваннями у них взяли участь 12% населення, проте вони не були масово підтримані на Сході та Півдні – ані участю, ані ставленням громадської думки. Так, серед мешканців Заходу України у протестах брали участь 26%, Центру – 15%, Півдня – 6% і Сходу – 3%.

Проте є вимоги Майдану, які не роз'єднують, а з'єднують Україну і переважно підтримуються в усіх регіонах: звільнення заарештованих учасників Майдану, припинення репресій (підтримують 64%, не підтримують – 24%), порушення кримінальних справ проти винних у побитті демонстрантів на Майдані (підтримують 61%, не підтримують – 26%), застосування персональних санкцій (заборона в'їзду та арешт банківських рахунків) з боку ЄС для

представників української влади, відповідальних за побиття мирних громадян під час акцій протесту (підтримують 59%, не підтримують 24%). Солідарні й громадяни усіх регіонів у вимозі Майдану порушити кримінальні справи на усіх, хто був задіяний у корупції – підтримують 78%, не підтримують 13%, і, звісно, усіх об'єднує вимога загального підвищення рівня життя людей (90%).

Об'єднує громадян усіх регіонів, в тому числі Сходу та Півдня, і неприйняття засобів насильницького вирішення «проблеми» Майдану, які пропонувалися учасниками Анти-Майдану: запровадження надзвичайного стану на території всієї країни (не підтримують 83%, підтримують 8%), запровадження надзвичайно стану на території Києва (відповідно, 75% і 18%), застосування сили для розгону Майдану (76% і 15%), силове звільнення будівель, які займають учасники протесту (70% і 22%), покарання організаторів і найбільш активних учасників Євромайдану (69% і 22%). Отже, і Схід, і Південь, хоч і не підтримують Майдан, все ж не відчують агресії до протестувальників.

Схильність до компромісу – це ще одна важлива річ, яка об'єднує всі регіони України, де вважають: владі та опозиції слід сідати за Круглий стіл переговорів.

Таблиця

Чи згодні Ви з пропозицією проведення Круглого столу переговорів влади та опозиції?

	Захід	Центр	Південь	Схід	Україна загалом	Майдан-табір
Так, такі переговори потрібні	73.2	64.3	79.9	77.6	72,7	45.3
Ніяких переговорів вести не потрібно	8.8	18.5	10.6	13.7	13,8	46.6
ВАЖКО СКАЗАТИ	18.0	17.2	9.5	8.7	13,5	8.1

Проте для раціонального вирішення проблем шляхом переговорів є дві перепони: позиція влади, яка вважає подібні методи виявом слабкості, і позиція Майдану, де майже половина не схильна до переговорів в принципі і де 80% опитаних у Майдані-таборі висловили готовність «стояти стільки, скільки треба», а 74% його мешканців умовою припинення Майдану вважають виконання усіх вимог, які, очевидно, виконані не будуть. При цьому ще слід мати на увазі, що серед учасників Майдану-табору є чимало людей рішучих і безстрашних, готових до радикальних методів протесту – пікетування державних установ,

блокування їхньої роботи (38%), захоплення будівель (19%), створення незалежних від владних структур збройних формувань (21%). І будь-яка спроба влади вирішити «проблему Майдану» силою, а не за столом переговорів, буде зустрінута силою, що призведе до ескалації насильства та катастрофічних наслідків.

Отже, попри усі складнощі, іншого раціонального шляху, окрім шляху переговорів, немає, і це мають зрозуміти і влада, і опозиція, і лідери Майдану. Альтернатива – розгул насильства, хаос, і в перспективі – або диктатура, або розпад України.

Висновки

Мабуть, ніколи за 22 роки свого незалежного існування Україна не вступала у настільки непрогнозований новий рік. Його визначатимуть два чинники: Майдан та розгортання президентської виборчої кампанії.

Майдан довів світу і, що ще головніше – самим українцям, що вони мають гідність і здатні вийти на захист своїх прав та інтересів, якщо не спрацьовують звичайні механізми представницької парламентської демократії у ситуації, коли одна особа вирішила закрити шлях їхній країні до Європи. Україна зможе зробити справжній ривок на шляху до європейської цивілізації, якщо вдасться трансформувати стихійні вияви громадянської активності Майдану

у стабільні структури громадянського суспільства, які існуватимуть і діятимуть і після закінчення Майдану. Очевидно, що Майдану вкрай потрібний успіх, але слід, можливо, знизити рівень вимог і домагатися можливого – покарання порушення кримінальних справ проти винних у побитті демонстрантів за усі дні майдану і припинення репресій проти учасників Майдану – вимоги, які підтримують і учасники Майдану, і виборці опозиції, і виборці Партії регіонів.

Звичайно, не Майдан був причиною поляризації суспільних настроїв на Заході й Сході, але він ще більше поглибив регіональні відмінності і до вже звичної диференціації за мовою та напрямом інтеграції додав ставлення до Майдану. Фактичне ігнорування владою вимог Майдану може сигналізувати про те, що влада вирішила у рік перед президентськими виборами орієнтуватися лише на свого виборця, тобто – на половину України. А це може мати катастрофічні наслідки, особливо з огляду на те, що такою політикою зацікавлена Росія.

Загалом від характеру виборчої кампанії навіть більше, ніж від імені майбутнього президента залежить майбутнє України. Якщо вибори будуть чесною грою «за гамбурзьким рахунком», то раніше чи пізніше Україна стане частиною демократичної європейської спільноти, якщо ж вибори будуть грою без правил, це означатиме встановлення диктатури, оскільки фальсифікації виборів призведуть до нового Майдану, який не буде мирним і поміркованим, коли у громадян відберуть останній демократичний механізм виборів. Розкол України – найбільш вірогідний наслідок цього сценарію. Очевидно, що для зниження ціни президентської посади потрібно домовитися владі з опозицією і повернутися до політичної реформи 2004 року, яка істотно зменшила обсяг президентських повноважень.

ПРЕЗИДЕНТСЬКІ ВИБОРИ. ЧИ ВИСТАВИТЬ ОПОЗИЦІЯ ЄДИНОГО КАНДИДАТА?

Попри те, що до президентських виборів ще більше року, питання щодо єдиного кандидата від опозиції було одним з ключових у 2013 році. У 2004 році номінація єдиного від опозиції кандидата Віктора Ющенка привела його до перемоги на президентських виборах. І для порівняння слід згадати президентські вибори 1999 року, коли опозиційні лідери з так званої «каневської четвірки» постійно обіцяли визначитися з єдиним кандидатом, і зрештою утрюх пішли на вибори, внаслідок чого до другого туру увійшов дуже зручний для Кучми противник – кандидат від Комуністичної партії Петро Симоненко, і таким чином удруге став президентом.

Здавалося б, шлях визначення єдиного кандидата очевидний – це соціологічні опитування, проведені професійними соціологічними службами (краще – декількома). Опитування різних соціологічних фірм, що проводилися протягом 2013 року, чітко зафіксували тенденцію зростання рейтингу Віталія Кличка та, відповідно, зниження рейтингу Арсенія Яценюка та Олега Тягнибока. Дані наших опитувань, наведені у таблиці, засвідчують також зростання рейтингу Віктора Януковича, який падав протягом року, проте істотно зріс у другій половині грудня, після підписання Угоди з Росією про надання кредиту Україні та зниження ціни на газ.

Таблиця

За кого Ви проголосували б на дострокових виборах Президента України? (% тих, хто має намір взяти участь у виборах)

	Грудень-2012	Грудень-2013
Віталій Кличко	15.7	21,8
Петро Порошенко	—*	10,3
Петро Симоненко	5.8	3,8
Олег Тягнибок	7.6	5,8
Віктор Янукович	24.5	29,8
Арсеній Яценюк	16.8	11,8
Інший	4.4**	3,1
Не підтримав би жодного кандидата	5.0	3,1
ВАЖКО СКАЗАТИ	18.3	10,4

* Петра Порошенка в опитуванні 2012 р. не було

** В опитування 2012 року були включені Анатолій Гриценко та Наталя Королевська

Отже, здавалося б, цілком очевидним, що саме Віталій Кличко має найбільше підстав бути єдиним кандидатом від опозиції. Тим більше, що навіть на Заході російськомовний Кличко набирає 35% – більше, ніж Яценюк (15%) чи Тягнибок (9%), не кажучи вже про те, що він має більші електоральні можливості на російськомовних Сході та Півдні.

Проте й під час парламентських виборів передвиборчі опитування давали партії Віталія Кличка «УДАР» результат, майже рівний з партією «Батьківщина», а реально «УДАР» отримав на 12% менше. Причина нижчого, порівняно з опитуваннями результату, полягала у тому, що серед потенційного електорату Кличка половину становила молодь до 30 років – електорат значно менш надійний порівняно з виборцями старшого віку. І зараз в опитуванні серед електорату Кличка 1-го туру 57% виборців – віком до 40 років, а от у категорії пенсіонерів Кличко програє усім кандидатам, за винятком Тягнибока.

Отже, одна із імовірних причин зволікання з визначенням єдиного кандидата може бути у сподіванні Арсенія Яценюка (і небезпідставному), що він теж має можливість увійти до другого туру виборів і як кандидат опозиції перемогти Януковича.

Опитування, проведене наприкінці грудня 2013 року, показує, що у 2-му турі у Януковича можуть виграти Кличко (10%), Яценюк (7%) та Порошенко (5%), а от щодо Тимошенко та Тягнибока, то у них з Януковичем у 2-му турі результат практично однаковий.

Чи означають ці результати, що у разі проведення чесних виборів перемога опозиційному кандидату

(Кличку, Яценюку чи Порошенку) забезпечена? Річ у тім, що у Януковича резерв росту рейтингу більший, ніж у опозиційних кандидатів. У Східному та Південному регіонах, які раніше традиційно голосували за Януковича та Партію регіонів, зараз за нього готові проголосувати лише 40% населення, решта не стільки перейшла до електорату опозиції, скільки перебуває у невизначеності: 34–35% або не мають наміру іти на вибори, або проголосували б проти всіх, або ще не визначилися зі своїм вибором. У регіонах, де більшу підтримку має опозиція, таких значно менше: 17% на Заході і 23% у Центрі. Отже, чи зможе Янукович повернути собі своїх колишніх виборців – основне питання майбутньої виборчої кампанії. Очевидно, що це питання буде вирішуватися на основі розгортання соціальних програм та підвищення рівня життя населення, на що й піде значна частина кредиту, отриманого від Росії.

Проведене наприкінці грудня 2013 року опитування показано, що населення Сходу та Півдня так само, як на Заході та Сході не задоволені ситуацією в Україні: лише близько 3.5% жителів Півдня і 8% Сходу вважають, що за останній рік добробут їхніх сімей зріс, а 38% та 48% засвідчили про зміни на гірше. А від цих оцінок ситуації в країні та своєї власної істотним чином залежить голосування виборців цих регіонів: серед тих небагатьох, хто відзначив зміни на краще, 74–84% готові проголосувати за Януковича, а от серед тих, чие становище змінилося на гірше, таких лише 22–23%; серед тих, чие становище не зазнало змін, виборців Януковича 40–44%.

Висновки

Отже, єдиний шлях для Януковича відносно чесно виграти вибори – це значно підвищити рівень життя населення, у першу чергу – у регіонах своєї традиційної підтримки, що дуже складно зробити в умовах економічного спаду. Власне, пошук великих кредитів і був основною метою усіх коливань Януковича між ЄС та Росією – хто дасть грошей, причому – без умов щодо їх використання. Дала Росія.

Передвиборча роздача грошей, не вмотивована ростом економіки (підвищення зарплат, пенсій, зростання пільг, стримування курсу гривні та ін.) штовхатиме країну або до економічного дефолту або до повної залежності від кредитора – Росії. Якщо ж не ставати на шлях популізму, то другий шлях до виграшу виборів Януковичем ще гірший – це пряма фальсифікація результатів та силове придушення протестів, тобто – встановлення диктатури.

Очевидно, що опозиція та громадськість повинні чітко усвідомлювати усю небезпеку подібних сценаріїв, визначитися з єдиним кандидатом, виробити чесну професійну програму реформ і доносити цю програму до виборців, в тому числі – на Сході та Півдні.

«Україна у фокусі» – щотижневий інформаційно-аналітичний бюлетень Фонду «Демократичні ініціативи імені Ілька Кучеріва» (<http://dif.org.ua>).

Аналітики фонду «ДІ»:

Ірина Бекешкіна

Марія Золкіна

Юлія Ільчук

Олексій Сидорчук

Головний редактор випуску: Ірина Філіпчук
